

Návrat do škol po přerušení výuky: Postupy podporující pocit bezpečí, předvídatelnost prostředí a očekávané chování

Přeloženo a adaptováno z Kent McIntosh, Brandi Simonsen, Rob Horner, Jessica Swain-Bradway, Heather George a Tim Lewis (2020)

Aby se žáci mohli učit, rozvíjet se v oblasti sociálně-emoční a dosahovat vzdělávacího úspěchu, musejí se ve škole cítit bezpečně a mít dobré vztahy s vrstevníky i pracovníky školy. Někteří žáci mohli být v době výjimečného stavu vystaveni nepředvídatelným změnám v denním režimu, časté absenci dohledu dospělých či nenaplnování základních životních potřeb zejm. zajištění dostatečné stravy, spánku či pocitu bezpečí. Tito žáci nezbytně potřebují, aby pro ně škola byla bezpečným, předvídatelným a přátelským prostředím, zejména pokud jsou nadále ohroženi nenaplnováním svých potřeb v rodinném prostředí.

Víceúrovňové systémy podpory (jako je systém Pozitivní podpory chování PBIS), se zaměřují na poskytování základní podpory v chování všem žákům ve škole a intenzivnější podpory skupinám žáků či jednotlivcům, kteří ji dočasně či dlouhodobě potřebují. Tvoří tak ideální základ pro zavádění strategií podporujících očekávané chování žáků při jejich návratu do škol po přerušení výuky a efektivní řešení v případě výskytu problémového chování.

Následujících šest strategií zvyšujících pocit bezpečí, předvídatelnost a výskyt očekávaného chování umožňuje poskytnout plošnou podporu všem žákům i cílenou podporu jednotlivcům při jejich návratu po uzavření škol.

Žáky znovu učíme, připomínáme jim a oceňujeme naplňování očekávaného chování stanoveného v pravidlech třídy nebo školy [viz <https://www.pbis.org/pbis/tier-1>]. A to i přesto, že jsme žáky již na začátku školního roku učili, jaká školní pravidla chování mají dodržovat a jak konkrétně dodržování těchto pravidel vypadá v praxi. Žáci, kteří se vrací do škol po neplánované nepřítomnosti, pobývali v odlišném prostředí s různými zvyky a normami chování. Silný důraz na opětovné učení a připomínání očekávaného chování ve škole pomůže obnovit a udržovat školní kulturu založenou na respektujícím chování žáků a dospělých. Žáci se mimo školu mohli setkávat s různými vzory chování, které se nemusely slučovat s pravidly stanovenými ve škole. Těmto žákům je třeba na místo kázeňských trestů poskytnout podporu v opětovném naučení se pravidlům a očekávanému chování ve škole.

Žáky učíme očekávanému chování a postupům při rutinních činnostech (příchod do třídy, pobyt ve třídě přesun mezi učebnami, skupinová práce apod.). Je pravděpodobné, že bude třeba dočasně doplnit pravidla nová, která žáci dosud ve škole neuplatňovali (např. dodržování odstupu). Je důležité, aby učitelé ve třídě vytvořili podpůrné prostředí s pozitivně formulovanými pravidly chování a využívali proaktivní přístupy k podpoře očekávaného chování [viz <https://www.pbis.org/resource/supporting-and-responding-to-behavior-evidence-based-classroom-strategies-for-teachers>] (Office of Special Education Programs, 2015). Proaktivní přístup zahrnuje praktický nácvik očekávaného chování u rutinních činností ve třídě i mimo ni, zapojení všech žáků do výuky a poskytování konkrétně formulované zpětné vazby povzbuzující očekávané chování. To vše vytváří pozitivní třídní klima, ve kterém se budou dobře cítit žáci i učitelé. Po traumatických nebo nenadálých událostech napomáhá vytvoření co nejpředvídatelnějších očekávání a postupů znovuzískání pocitu bezpečí, který byl narušen.

Upřednostňujeme proaktivní přístupy před represivními. Někteří učitelé mohou chtít ve snaze o podporu žádoucího chování využít bodování či jiných forem hodnocení nežádoucího chování žáků. Tyto systémy však působí více škody než užitku, zejména pak u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků, kteří se vyrovnávají s traumatem [viz <https://www.pbis.org/resource/ditch-the-clip-why-clip-charts-are-not-a-pbis-practice-and-what-to-do-instead>]. Namísto trestání nevhodného chování je třeba se zaměřit na nácvik, procvičování a oceňování žádoucího chování s vědomím, že někteří žáci mohou potřebovat k jeho upevnění delší čas a intenzivnější podporu.

Znovupoznáváme své žáky. Zavedeme jednoduché strategie, jako je přivítání žáků při vstupu do třídy jejich jménem, projevujeme zájem o mimoškolní aktivity žáků, zohledňujeme jejich silné stránky a preference při výuce, pomáháme žákům se zklidňovat a podporujeme opětovné budování vztahů mezi nimi (Allday & Pakurar,

2007). Snažíme se vytvořit vztah s každým žákem a oceňovat jejich silné stránky. Během své nepřítomnosti ve škole mohli žáci zažít extrémní stres. Je důležité se všemi žáky znovu navázat vztah a porozumět zkušenostem, kterými prošli.

Vyhledáváme u žáků signály potřeby zvýšené podpory nebo poskytnutí odborné pomoci. Strategie popsané v tomto dokumentu mohou být účinnou podporou většiny žáků, a to i těch, kteří se vyrovnávají s traumatem. Přesto však budou někteří žáci potřebovat intenzivnější podporu. Všímáme si proto známek traumatu [viz https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/child_trauma_toolkit_educators.pdf] a snažíme se identifikovat žáky, kteří mohou k dosažení školního úspěchu potřebovat intenzivnější krátkodobou nebo dlouhodobou podporu.

Znovuzapojujeme rodiny jako partnery školy [viz <https://www.pbis.org/topics/family>]. Vytváření společných hodnot mezi rodinami žáků a školou souvisejících s bezpečím, zodpovědností a vzájemným respektem je přínosné pro všechny žáky (Epstein, 1995; Lewis, Mitchell, Horner & Sugai, 2017). Pokud školy oslovují rodiny a hledají nové způsoby, jak se spolupodílet na vzdělávání žáků, stávají se sjednocující a podpůrnou součástí komunity. Je zapotřebí vyhodnotit a případně změnit dosavadní strategie komunikace s rodiči tak, aby byla zajištěna včasnost, podpůrný charakter a dostupnost komunikace. S rozvolňováním hygienických opatření zorganizujeme ve škole neformální akce pro rodiny k podpoře kontaktu, vzájemnému sdílení a ocenění všech zúčastněných za zvládnutí stavu distančního vzdělávání.

Metodické zdroje a odborná literatura Center on PBIS

Office of Special Education Programs (2015). *Supporting and responding to student behavior: Evidence-based classroom strategies for educators*. Washington DC: Office of Special Education Programs. Dostupné z https://osepideastthatwork.org/sites/default/files/ClassroomPBIS_508.pdf

Center on PBIS (October 2015). *Positive Behavioral Interventions and Supports (PBIS) Implementation Blueprint: Part 1 – Foundations and Supporting Information*. University of Oregon <http://www.pbis.org>.

Weist, M., Garbacz, S. A., Lane, K. L., & Kincaid, D. (Eds.). (2017). *Aligning and integrating family engagement in positive behavioral interventions and supports (PBIS)*. Eugene, OR: OSEP Center for Positive Behavioral Interventions and Supports. Dostupné z <http://www.pbis.org/Common/Cms/files/pbisresources/Family%20Engagement%20in%20PBIS.pdf>

Další metodické zdroje a odborná literatura

Tips for Helping Students Recover from a Traumatic Event, US Department of Education <https://www2.ed.gov/parents/academic/help/recovering/index.html>

Helping Students Cope with Traumatic Events: Tips for Educators, Council for Exceptional Children https://www.cec.sped.org/~media/Files/Membership/TraumaticEvents_TipsforEducators.pdf

Použitá literatura

Allday, R. A., & Pakurar, K. (2007). *Effects of teacher greetings on student on-task behavior*. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 40, 317-320.

Epstein, J. L. (1995). *School/family/community partnerships: Caring for the children we have*. *Phi Delta Kappan*, 76, 701-712.

Lewis, T. J., Mitchell, B. S., Horner, R. H., & Sugai, G. (2017). Engaging families through school-wide positive behavior support: Building partnerships across multi-tiered systems of support. In M. D. Weist, S. A. Garbacz, K. L. Lane, & D. Kincaid (Eds.) *Aligning and integrating family engagement in Positive Behavioral Interventions and Supports: Concepts and strategies for families and schools in key contexts* (pp. 31-42). Eugene, OR: OSEP Center for Positive Behavioral Interventions and Supports. Dostupné z <http://www.pbis.org/Common/Cms/files/pbisresources/Family%20Engagement%20in%20PBIS.pdf>

Tento dokument byl podpořen z prostředků poskytnutých Center on Positive Behavioral Interventions and Supports cooperative grant, podporovaným Office of Special Education Programs (OSEP), U.S. Department of Education (H326S180001). Vedoucím projektu je Dr. Renee Bradley. Názory vyjádřené v dokumentu jsou názory autorů a nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko U.S. Department of Education.